

V Centre rodových štúdií sa 9. 12. 2010 uskutočnilo už tretie stretnutie k pripravovanému doktorandskému kurzu *Rod ako výskumná perspektíva alebo máte trampoty (aj) s rodom?*.

Hlavnú časť stretnutia sme venovali opätovnému preskúmaniu myšlienok prvej časti štúdie J. W. Scott. Všíkali sme si aspekty štúdie, ktoré vedú k pojmovému vyjasneniu kategórie rod a jeho používania ako analytického nástroja. To nás priviedlo k diskusii o tom, ako sa tento pojem udomácnil vo feministickej teórii a o tom, ako jeho používanie formovalo (alebo deformovalo) jeho význam.

Diskusie o rode, ktoré naplno prepukli v sedemdesiatych rokoch, boli úzko prepojené s politickou feministickou praxou a programom ženského hnutia. Konkrétne šlo o snahu ukázať, že podriadenosť žien nie je dôsledkom ich prirodzených vlastností, ale hierarchických mocenských štruktúr. Vznikla teda potreba rozlíšenia medzi pohlavím a rodom (ako tým, čo je konštruované kultúrno-sociálne). Ako sme v našej diskusii viackrát zdôraznili, je zrejmé, že vtedajšie diskusie o rode prepája práve *zaangažovanosť*, teda spôsob premýšľania o rode ako o výsledku nerovného pôsobenia moci, s cieľom uskutočniť zmenu v štruktúre spoločenských vzťahov.

Jedna z našich úvah sa preto týkala problémov spojených so zavedením kategórie rodu do európskeho politického diskurzu. Zhodli sme sa v tom, že jedným z následkov tohto pohybu (ktorý sa priamo odráža aj v novej vedeckej a grantovej politike) bolo odtrhnutie kategórie rodu od jej pôvodného významu. Rod sa tak stáva neutrálnym pojmom, očisteným od mocenských a politických väzieb – ako taký ho sotva možno použiť v oblasti kritickej teórie. Ten istý pojem sa zároveň udomácnuje na pôde rôznych vedeckých odborov a ich terminológie. Výsledkom toho je jeho postupné vyprázdňovanie, čo sa okrem iného prejavuje aj neustále sa rozširujúcim poľom jeho využitia. Napokon, zvyk zaraďovať takmer čokoľvek pod hlavičku rodovosti naznačuje, že sa rod stal akceptovaným a „trendovým“ pojmom. Svedčí o tom aj množstvo schválených grantových projektov, viac či menej jasne naviazaných na genderovú problematiku.

Podobné úvahy nás priviedli k otázke, či je kategória rodu skutočne užitočnou a adekvátnou kategóriou nielen historických analýz. Zhodli sme sa v tom, že túto funkciu môže zabezpečovať len vtedy, keď je dôsledne využívaný ako analytický nástroj. Toto presvedčenie sa odvíja od predstavy rodu ako niečoho amorfného a pohyblivého, toho, čo je užitočné či neužitočné práve v závislosti od zámeru svojho použitia. Aj preto sa v štúdiu Scott stretávame s úsilím o ukotvenosť teórie a zdôraznením svojej *pozicionality*.

Ako sme si však všimli, pozícia sa neformuje vo vákuu, nie je ani autonómnym presadzovaním svojskej metodiky práce. Skôr naopak – podľa Scott toto pozicionovanie skúmania histórie žien nutne narúša základy ostatných prístupov. Cieľom totiž nie je nastoliť nový okruh vedeckých výskumov, ale nájsť spôsob, ako sa vysporiadať s kanónom vedeckej práce, jej metodológiou a cieľmi. Ide teda o istý typ angažovaného skúmania, ktoré sa nezaobíde bez zaujatia vlastného postoja. Našou úlohou preto zostáva preskúmať, nakoľko môže byť tento prístup inšpiratívny a užitočný aj z hľadiska našich dizertačných prác.

Nasledujúce stretnutie by sme chceli venovať diskusii o kľúčových myšlienkach druhej časti štúdie. Okrem toho sa pokúsime na konkrétne oblasti našich dizertačných prác aplikovať základné východiská prístupu Scott. Domnievame sa totiž, že práve takto sa dá preukázať – či, naopak, sponchybníť – jeho adekvátnosť a užitočnosť.

Nasledujúce stretnutie:

20. 1. 2011 o 17:30 v Centre rodových štúdií

Študijná literatúra:

SCOTT, J. W. 2006. Rod: užitočná kategória historickej analýzy.

In: CVIKOVÁ, J. JURÁŇOVÁ, J. – KOBOVÁ, Ľ. (ed.). História žien : aspekty písania a čítania. Bratislava : Aspekt.